

Målnummer:	Ö452-97	Avdelning:	
Domsnummer:			
Avgörandedatum:	1998-12-21		
Rubrik:	Beslut i fråga som hänskjutits av TR till prövning av HD. Efter det att ett aktiebolag försatts i konkurs utbetalas garantibelopp enligt lönegarantilagen. Fordran avseende av länsstyrelsen erlagda arbetsgivaravgifter på de utbetalda beloppen har ansetts inte kunna göras gällande i bolagets konkurs.		
Lagrum:	<ul style="list-style-type: none">• 1 kap. 2 § andra st. lag (1981:691) om socialavgifter• 3 kap. 2 § lag (1981:691) om socialavgifter• 56 kap. 13 § rättegångsbalken (1942:740)		
Rättsfall:	NJA 1983 s. 350		

REFERAT

Göta Bleck o Plåt Aktiebolag försattes i konkurs vid Göteborgs TR d 29 mars 1996. Till konkursförvaltare utsågs advokaten H.L.B.. Bevakningsförfarande ägde rum. Kronofogdemyndigheten i Göteborg efterbevakade för statens räkning bl a en fordran avseende utbetald lönegaranti med 99 631 kr jämte ränta. Sedan konkursförvaltaren anmärkt mot bevakningen såvitt avsåg yrkad betalningsrätt utöver 80 577 kr kvarstod som tvistigt ett belopp om 19 054 kr 13 öre.

Konkursförvaltaren åberopade följande. Länsstyrelsen har efter konkursbeslutet utbetalat lönegaranti i konkursen med 80 577 kr. Bevakad fordran därutöver, 19 054 kr 13 öre, avser arbetsgivaravgifter. Fordran till denna del uppstår emellertid inte förrän lönen utbetalats. Den får därför inte göras gällande i konkursen.

Staten åberopade följande. Arbetsgivaravgifter betalas månadsvis på grund av en ingiven deklaration av utbetalda löner. Avgiften för en månad beräknas på grundval av den lön som utgår för samma tid. Det finns ett direkt samband mellan utbetalningen av lönen för viss tid och arbetsgivaravgift. Fordran på arbetsgivaravgift har således sin grund i dels en fordran på lön, dels betalning av lönen. Fordran på lön har i praxis ansetts ha sin väsentliga grund i anställningsavtalet. Även fordran på arbetsgivaravgift kan därför härledas till anställningsavtalet, vilket i förevarande fall har ingåtts före konkursen. Visserligen har betalningen av lönen, i detta fall länsstyrelsens utbetalning av lön och arbetsgivaravgift i konkursbolagets ställe, inträffat efter konkursutbrottet. De senare omständigheterna följer emellertid av lag och framstår därför som en oundviklig följd av arbetstagarnas anspråk mot Göta Bleck o Plåt AB på utfående av lön. Eftersom arbetstagarnas anspråk på lön till den del de omfattas av lönegaranti anses ha sin väsentliga grund i omständigheter som inträffat före konkursen, bör - med tanke på syftet med bestämmelsen i 5 kap 1 § KL och sambandet mellan lön och arbetsgivaravgift - motsvarande gälla för fordran på arbetsgivaravgift hänförlig till sådan lön. Betalningsrätt i konkursen bör därför föreligga för statens fordran mot Göta Bleck o Plåt AB på grund av länsstyrelsens betalning av arbetsgivaravgift.

Parterna träffade en förlikning av innebörd att de dels åtog sig att inte överklaga TR:ns beslut i saken dels samtycka till att TR:n hänskjuter den fråga som anmärkningen avser till HD:s prövning.

TR:n (rådmannen Nilsson) meddelade d 29 jan 1997 följande beslut: TR:n hänskjuter enligt 56 kap 13 § RB den av parterna angivna frågan om statens betalningsrätt i konkursen för den i bevakningen omtvistade fordringen till prövning av HD.

Prövningstillstånd meddelades och målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, RevSekt Thornefors, hemställde i betänkande att HD skulle meddela följande beslut: Skäl. Enligt 5 kap 1 § KL får i konkurs som regel endast göras gällande fordran som har uppkommit innan konkursbeslutet meddelades. Fordran får dock göras gällande i konkurs även om den är beroende av villkor eller inte är förfallen till betalning.

Fråga i målet är om en fordran på arbetsgivaravgift om 19 054 kr 13 öre skall anses ha uppkommit före konkursbeslutet och därför får göras gällande i konkursen.

Allmänt gäller principen att den väsentliga grunden för ett fordringsanspråk måste föreligga vid tidpunkten för konkursbeslutet för att en fordran skall få göras gällande (se bl a prop 1986/87:90 s 123 och Welamson, Konkurs, 9 uppl 1997, s 132). I praxis har fordran på lön ansetts ha sin väsentliga grund i det bakomliggande anställningsförhållandet (se t ex rättsfallen NJA 1979 s 253 och 1983 s 350).

I rättsfallet NJA 1983 s 350 fann HD att en fordran på preliminär arbetsgivaravgift som avsågs i dåvarande lagen om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring m m åtnjöt förmånsrätt enligt 11 § förmånsrättslagen endast till den del avgifterna kunde anses belöpa på tiden före konkursutbrottet. HD konstaterade härvid bl a att enligt den ordning som då gällde beräknades inte de preliminära avgifterna på grundval av de löner som faktiskt utgick under samma period, att avgifterna inte heller i övrigt hade något omedelbart samband med sådana löner, samt att det förhållandet att fordran på uppsägningslön under konkurs anses ha uppkommit före konkursbeslutet har sin grund i att anställningsavtalet har träffats dessförinnan, men att statens rätt till preliminära arbetsgivaravgifter inte kunde anses grundad omedelbart på detta avtal.

Efter det nyss angivna rättsfallet har ändringar skett i reglerna för uppbörd av arbetsgivaravgifter. Enligt bestämmelserna i lagen (1984:668) om uppbörd av arbetsgivaravgifter, som numera har ersatts av skattebetalningslagen (1997:483), betalas arbetsgivaravgifter månadsvis på grundval av under perioden gjorda löneutbetalningar. Ett direkt samband finns således mellan betalning av lön för en viss tid och betalning av arbetsgivaravgift. Härav följer att betalningen av arbetsgivaravgift kan härledas till anställningsavtalet. Detta har ostridigt förelegat före konkursen och har medfört rätt för den anställda i förevarande fall att uppbära lön enligt lönegarantilagen.

Då således den väsentliga grunden för fordran på arbetsgivaravgifter har varit för handen vid konkursbeslutet har staten rätt att bevaka fordran i konkursen.

HD:s avgörande. HD förklarar att staten har rätt till betalning i konkursen för den i bevakningen omtvistade fordringen.

HD (JustR:n Nyström, Svensson, Thorsson, Victor och Prims, referent) fattade följande slutliga beslut: Skäl. Enligt 5 kap 1 § KL får i konkurs som regel endast göras gällande fordran som har uppkommit innan konkursbeslutet meddelades. Fordran får dock göras gällande i konkurs även om den är beroende av villkor eller inte är förfallen till betalning.

Allmänt gäller principen att den väsentliga grunden för ett fordringsanspråk måste ha förelegat vid tidpunkten för konkursbeslutet för att en utdelningsrätt skall kunna komma i fråga i en konkurs (se bl a prop 1986/87:90 s 123 och

Welamson, Konkurs, 9 uppl 1997, s 132). I praxis har fordran på lön ansetts ha sin väsentliga grund i det bakomliggande anställningsförhållandet (se t ex rättsfallen NJA 1979 s 253 och AD 1979 nr 19).

I rättsfallet NJA 1983 s 350 uttalade HD att en förutsättning för att en fordran på preliminär arbetsgivaravgift som avsågs i dåvarande lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring m m skulle ha rätt till betalning i konkurs och förmånsrätt enligt 11 § förmånsrättslagen (1970:979) var att fordringen kunde anses ha uppkommit innan konkursbeslutet meddelades. HD konstaterade härvid bl a att, enligt den ordning som då gällde, de preliminära avgifterna inte beräknades på grundval av de löner som faktiskt utgick under samma period, att avgifterna inte heller i övrigt hade något omedelbart samband med sådana löner samt att det förhållandet att fordran på uppsägningslön under konkurs anses ha uppkommit före konkursbeslutet hade sin grund i att anställningsavtalet har träffats dessförinnan, men att statens rätt till preliminära arbetsgivaravgifter inte kunde anses grundad omedelbart på detta avtal.

Efter det nyss angivna rättsfallet har ändringar skett i reglerna för uppbörd av arbetsgivaravgifter. Med lagen (1984:668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare, en lag som trädde i kraft d 1 jan 1985 och som d 1 nov 1997 ersattes av skattebetalningslagen (1997:483), kom nya bestämmelser att gälla. Enligt de nya bestämmelserna skall arbetsgivaravgifter betalas månadsvis på grundval av de löneutbetalningar som gjorts under närmast föregående månad. Ett direkt samband uppkom således med 1984 års lag mellan de utbetalade lönerna och arbetsgivaravgifterna.

De i målet aktuella anställningsförhållandena förelåg vid tiden för konkursbeslutet hos Göta Bleck o Plåt AB. Arbetstagarnas lönefordringar får därför anses ha sin väsentliga grund häri. Med beaktande av det samband som numera gäller mellan utbetalad lön och arbetsgivaravgifter bör därför även fordran på sådana avgifter som grundas på lön utbetalad efter konkursutbrottet kunna göras gällande i konkursgäldenärens konkurs.

Den fordran som staten gör anspråk på i konkursen avser emellertid inte arbetsgivaravgifter som beräknats på av konkursboet utbetalad lön utan avgifter som erlagts av länsstyrelsen och som beräknats på garantibelopp enligt lönegarantilagen (1992:497) i enlighet med en särskild föreskrift i 2 kap 3 § 2 st lagen (1981:691) om sociala avgifter, införd genom en lagändring som trädde i kraft d 1 jan 1996.

Enligt 28 § lönegarantilagen inträder staten i arbetstagarens rätt mot konkursgäldenären i fråga om utbetalt garantibelopp. Utdelning i konkursen för en arbetstagares fordran som ersatts av garantin tillfaller staten intill detta belopp. Någon motsvarande regel finns däremot inte för arbetsgivaravgift beräknad på utbetalt garantibelopp. I avsaknad av någon sådan regel kan staten redan av detta skäl inte anses ha rätt till betalning i konkursen för sin omtvistade fordran.

Den hänskjutna frågan skall besvaras i enlighet härmed.

HD:s avgörande. HD förklarar att staten inte har rätt till betalning i bolagets konkurs för den omtvistade fordringen avseende arbetsgivaravgifter.

HD:s beslut meddelades d 21 dec 1998 (mål nr Ö 452-97).

Sökord: Arbetsgivaravgift; Konkurs; Lönegaranti

Litteratur:
